

ЗВЯЛІМ хваляваннем чыталі мы, артысты Дзяржаўнага рускага тэатра БССР імя М. Горькага, артыкул А. Бутакова «Дом без гаспадара» (гл. газету «ЛіМ» ад 26 верасня г. г.), дзе вельмі строга і слушна гаварылася пра цяперашняе становішча ў нашай групе. Спраўды, калектыв наш працуе без дастаткова прадуманай лініі, без умелага кіравання.

І гэта ўжо не адзін тэатральны сезон. Мабачы, гадоў пяць на нашай сцэне ідзе імалы спектаклі пасадных, вынаходных па тэматыцы, пазабудзеных сапраўднага артыстычнага ансамбля. Праўда, той-сэй з кіраўнікоў тэатра можа сказаць, што рускія артысты ў Мінску іграюць не горшы, як дзе-небудзь, не горшыя, «як у людзей», у нас і спектаклі.

Так, здарэцца, калі мы выяздзім на гастролі, што, кажучы па тэатральнаму, «праходзім» мы ў гледчыцкую небага. Нам апладзіруюць, над акенцам касы часам нават вісць «Усе білеты прададзены!» Але ж нічога тут незвычайнага няма. Бо калектыв складаецца з прафесіяналаў, якія добра ведаюць навіны і правілы работы на сцэне. Сярод нас ёсць надзвычай таленавіты мастак. Ці трэба здзіўляцца, што ў пасоўных спектаклях пасоўныя ролі выконваюць на высокім узроўні Дзі і артысты, прыхадаўшы ў Мінск з абласных гарадоў, старуюцца быць, так сказаць, на ўзроўні сталічнай сцэны.

Але ніякі анімагі! І знешне прыстойны «тонус» творага жыцця не магі і не могуць супадоць патрабаванняў артыстаў, калі ў кулуарах і за кулісамі мы часта крывадаў таварышам, што воль і гэты, «гарова прэм'ера, на жалю, не стала для тэатра ступенькай да новых творчых вырванняў, што зноў мастацкіх адкрыццяў — ні ў тэатры, ні ў супольным тлумачэнні той або іншай ролі, — няма. Асабліва горна было, калі і да ўсёнараднага свята мы падрыхтавалі пазабудзены артыстна-навысшы спектакль «Любовь Яровая», на які ўскладзілі немалыя спадзяванні.

У чым жа справа? Мы чыталі, што сапраўды А. Бутакова ў «ЛіМ» нашы грамадскія арганізацыі, дырэктары тэатра, матчына, і Беларускае тэатральнае аб'яднанне прымуць, хоць якія-небудзь захады, каб ажыццявілі творчае жыццё рускай сцэны ў Мінску. Але, на жалю, гэта не здарылася, і мы вырашылі падзяліцца з чытацтвам нашым раз сваімі клопатамі і крыўдамі.

Пасля творага ўзлёту нашага калектыву ў 50-я гады, пра што ў свой час і пісалі і гаварылі дастаткова, наш тэатр пачаў абмяжваць глыбіню сапраўднага мастацтва на чыстай камерцыйнай рэалізацыі. У рэпертуар сталі ўключаныя п'есы, якія нажучы, не першая вельміны. Адміністрацыя кіравалася пры гэтым адзіным меркаваннем — каб у нас было больш «паралельных» і нават «трохрэзлівых» пастано-

вак, бо тады ў адзін вечар можна заўсёды іграць на дзень, а то і трых ліпючых адначасова. Была, што трыпа выступала супроць той ці іншай п'есы, але верх браў гаспадарчы разлік. Так прымыкалі да кампрамісаў, так насчыталі афішу назвы «Чашэра пад адным дахам», «Куды ідзе», «Сіргей?», «Судэба-індэяна», «Чорныя птушкі», «Паварот ключа», «Дванаццаць гадына», «Шчыт і меч» і г. д.

Мы не збіраемся ганіць кожнага з гэтых п'ес пасобку. Але ўзяты разам, яны ўжо складаюць пэўную рэпертуарную лінію. Спрашаныя па думцы, але з умела закранутымі сюжэтамі — ад дэтэктывных да меладраматычных, — яны забіраюць у нас, акцёраў, шмат каштоўнага часу, патрабавалі пошукаў хоць якія-небудзь прыстой-

НЯЎТУЛЬНА Ў РОДНЫМ ДОМЕ

ПІСЬМО Ў РЕДАКЦЫЮ

нага вырашэння сплязненых гісторыі або рытарычных маналагаў. А вынік... Ва ўсім выпадку — далаваты да сапраўднага, высокага мастацтва.

Калі пагартаць газеты, якія пісалі пра нас «дома» і на газэце, можа знайсці ў рэцэнзіях імалы крытычны заўвагу адрас рэпертуару. Але наша літаратурная частка калі і збірае выразні і газет, дык падкрэслівае ў іх станоўчыя ацэнкі (часамі звычайна вельмі высока дачыненні да тэатраў і суседняй рэспублікі). А крытыка, мік інішым, не абходзіла і недахопы спектакляў, што луць у нас, як кажуць, з безумовным поспехам, — «Маскарад», «Антоній і Клеапатра», «Узнятая цапля», «Шостае ліпеня». Прыпомнім прэсу горада Горькага, дзе мы гастраліравалі даволі ўдала. А калі прычыноўна важнага, напрыклад, было сказана на абмеркаванні нашых спектакляў у Ленінградзе! Нам уявілася на тое, што класічныя творы нашы пастаноўчыні цягаюць лічы на ўзроўні школьных камментарыяў, не паглыбляюцца ў складаны свет быўных характараў, інтэрпрэтуюць драматычныя канфілікты традыцыйна. Былі папяркі і ў адрас вядучых артыстаў: тут і схіляюцца таго-сяго да гэтых вырванняў сцэнічных задач, і ігра «на публіку», і рамесніцтва, якое вядзе да прыкрых штампаў.

Хто хацеў, той прыслухоўваўся да гэтых (паўтараем, расціданых па розных газетах і крэдытах абмеркаванняў) крытычных заўваг, а хто не хацеў, адмахваўся. Абогуць жа і асацыяваў усё не было каму! Гэта абурэ, мабыць, больш за ўсё. Да гэтага часу ў тэатры няма аўтарытэтычнага мастацтва на кіраўніцтва. Тым жа галоўным чынам, што прыходзіць да нас на адзін-два сезоны і, паставіўшы два-тры пасадных спектаклі, знікаюць, — вядома, не думаючы пра тое, што было «да іх» і што будзе «пасля іх».

Мы самі людзі немаладыя, але і нам незразумела, чаму запрашаюць да нас «сезонна каў» амаль што пенсіённага актыва. Толькі што ты зробіш, калі ў гэты час ты зніжыш характар, калі можае з гэтай наміражэння стыхіна, без генеральнага рэжысёрскага і ўсім прынятай рэпертуарнай платформы...

Мы лічым, што час рапуча перабудова жыццё Рускага тэатра ў Мінску. Мы абавязаны вырашыцца на сапраўды творчы пазіцыі, каб у калектывных клопатах і нахвешаных працы даваць гледчам радасць сустрачы з сапраўдным мастацтвам.

Кужа КУЛАКОВ,
Іван ЛІСНЕУСкі,
артысты Дзяржаўнага рускага тэатра БССР імя М. Горькага.

Трэці год працуе ў паселю Вярнава Гродзенскай вобл. музычнай школы. У ёй вучыцца 70 дзяцей. Будучы музыканты пад кіраваннем вопытнага дырэктара І. Дзмітрыева, М. Давыдава, І. Шупеня, А. Фідава, асабліва ўважліва займаюцца музычнай часткай выступленняў з канцэртамі перад працоўнымі свайго паселля.

Здымкі: вынаходчыца Вярнаваўскай музычнай школы М. Давыдава з вучнямі З. Жукавай.

Тэатр год працуе ў паселю Вярнава Гродзенскай вобл. музычнай школы. У ёй вучыцца 70 дзяцей. Будучы музыканты пад кіраваннем вопытнага дырэктара І. Дзмітрыева, М. Давыдава, І. Шупеня, А. Фідава, асабліва ўважліва займаюцца музычнай часткай выступленняў з канцэртамі перад працоўнымі свайго паселля.

Ветэраны расказваюць... Многа цікавых вечаў, канфэрэнцыя, сустрач праводзіць Баравіцкі сельскі Дом культуры. Звыш 200 хлебарабаў саўгаса прынілі ўдзел у вечах сустрач трох пакаленняў.

Ветэран гродзенскай вайны І. Дзмітрыев, калі быў у чыне, што яму давалі бацькі і чыць у І. Леніна. Былі сэрвант-воін Паўлюшкіна расказаў аб тэрачнай абароне горада Ленінграда, у першай ён прымаў удзел. Аб гадах ушчэнт гаспадары гаварыў пачынаў пасляваенны старшыня маласа М. Сіманенка.

З вайны цікавае слухала моладзь сваіх старэйшых заварышч. Светлагорскі раён. М. ЖУРА.

20 снежня сплавняцца пяцьдзесят год савецкаму арганізацыйнаму дзяржаўнаму бяс-пені.

Славныя чысты ўпісалі нявольныя старонкі ў гісторыю Савецкай дзяржавы. Пра адно з іх расказваецца ў нарысе М. Мельнікава.

Чысты, Папалечнікі жалезага Фелікса, людзі з гарачым сэрцам рэвалюцыянераў, і канца аднаго справе Леніна...

Адзін з іх сёння глядзіць на мяне са старой фатаграфіі. Малады адрыты твар, светлыя валасы, чыстыя вочы. Майсей Раманавіч Вертліб, чыст даволі гадоў, адзін з першых беларускіх дзяржінцаў, узагароджаных ордэнам Чырвонага Сцяга.

Магілёўчына, 1920 год. Цяжкае трыючына «нара. Паляцкіх тудышня банды... Чарвона-Савіцкага, Быка, Велухастава, Ханнаўва, Лебедзевы... Яны робяць налеты на мастэчкі і вёскі, знішчаюць партыйныя і савецкія рабніцкія і іх семі, рабуюць магазіны і склады... Адзін з чысткіх атрадаў па барацьбе з бандытызмам узначаліў Майсей Вертліб.

І сёння старажылы Краснапольскага і Чарыкаўскага раёнаў памятаюць гэтага мужана чалавека. Сын беднага селяніна вёскі Гіліцы, што на Краснапольшчыне, М. Вертліб рана зведзў цяжкую працу. З вёскі маладога хлопца забралі на першую Імпэрыялістычную. Тры гады праўёў у аноках. За адвагу быў узагароджаны некалькімі Георгіеўскімі крыжамі.

Грыгнула Кастрычніцкая рэвалюцыя. Усім сэрцам прыняў ён Майсей. У 1918 годзе ён ужо член партыі, чыст, начальнік Краснапольскага мліцы. І воль барацьба з бандытызмам... Другі дзень атрад ішоў па слядах Савіцкага. А той падыходзіў да Гіліцы. І першае, што зрабілі бандыты, акружылі маленькую хатку на ўскрайку, дзе жыла сямя Майсея Раманавіча. Пасля зверскага здеку бандыты закатаў і яго бацьку, маці і маладога брата.

У той жа дзень атрад чысткіх дагнаў бандытаў. Пасля каротка бою бандытаў было забіта, і толькі яе атаману ўдалося ўцячы...

Я гартаю навушныя ад часу дакументы, лісты ўспамінаў папалечнікаў камандзіра-чыкіста, і міжволі адзіўляюся, якія сіла волі, якое бясстрашша, алацянасць жыў ў гэтым чалавеку. Воль яшчэ адзін з эпизодаў «Зімой 1921 года Майсей Раманавіч разам з сястрой ехаў у Гомель у Краснаполле. Хутка змацілі коні. Праехаў ўжо Палескую воласць, Хутка Выдранка, Міхніца і стары тракт, што ідзе ў Краснаполле, і выдраныя спіртзавод. Там сьць група аховы. Вертліб вырашае заехаць, правяршыць, які чырвонаармейцы аховаюць пост, ці няма ў іх звестак пра бандытаў.

Ужо да самага спіртзавода Майсей Раманавіч пачуў вокліч: — Стой! Хто ідзе? — Свае. Я начальнік Краснапольскага мліцы! — А, Вертліб. Нарэшце папаўся.

Некалькі чалавек наіпаўна на яго, лавалі на зямлю. — Пайшлі да Савіцкага... Акрыўдзена чысткі павілі ў хату, тут і яго сарвалі адзенне, звязалі рукі. Загым уштурхнулі ў хату сястры Вертліба. І яшчэ некалькі чалавек... Ёсць некалькі вёскі тат, які развіталіся падзеі далей. Адна сьвядзьяне, што Вертліб сам адзін з вайны. Другая — што Майсей Раманавіч шаліў сястры, каб яна вывезла яго рукі.

А потым усё адбылося ў адно імгненне. Вертліб кінуўся ў бандыты, які сядзеў у хаце. І выхпаў у яго маўзэр. Стралі і бандыты пападоў. У хату рвануўся варты, што стаў на вуліцы. Але і яго сустрала куля. Чысткі крываўні усім, хто быў у пакоі: «Ратуіцеся!» І выбеў у сьнежаньскую начную цемру. Бандыты кінуліся ў лагоны, але Вертліб, які ськрозь зямлю пралавіўся...

Пад ранаў і акецца крайня хаты несі слаба пастукалі. Гаспадыня выйшла ўспрацьчула. І я парга лжыў акрыўдзеным, усім голы чалавек. Ён ужо замяраў. Гэта быў Майсей Вертліб. Ведалі гаспадыні, што зробіць з імі бандыты, калі дазнаюцца, што ратуюць Вертліба, але лемагі чысткі. Апраўнілі, некалькі гады адгаравалі, палі настоем меду і нейкіх граў...

Праз суткі камандзір ужо быў у атрадзе. А яшчэ праз некалькі дзён сьхопленна Савіцкага адрывалі ў Гомель, дзе па прыговору рэвалюцыяна трыбунала ён быў расстраляны...

Яшчэ старонка незвычайнай біяграфіі Вертліба. Ідзе чысткі бой з бундай банды. Бандыты адбіваюцца з упартацы асуджэнняў. Некалькі чырвонаармейцаў і мліцыянераў забіта. Праба атакавалі банды, не даць ёй правацыя ад Младзевеціна на поўнач, у лясныя гушчары. Вертліб імчыцца наперад, вельчусь за сабой байцоў. І раптам Майсей Раманавіч падае. Цяжкае раненне ў нагу.

Разам з параненымі байцамі яго прывезлі ў Краснаполле. Два месяцы ляжаў ён у Чарыкаве, а потым у Маскве, у Салдаценскаўскай бальніцы. У гэты час урад Савецкай Беларусі прадставіў яго да ўзнагароды ордэнам Чырвонага Сцяга.

У сярэдзіне дваццятых гадоў Майсей Раманавіч быў старшым бандыта, які сядзеў у хаце. І выхпаў у яго маўзэр. Стралі і бандыты пападоў. У хату рвануўся варты, што стаў на вуліцы. Але і яго сустрала куля. Чысткі крываўні усім, хто быў у пакоі: «Ратуіцеся!» І выбеў у сьнежаньскую начную цемру. Бандыты кінуліся ў лагоны, але Вертліб, які ськрозь зямлю пралавіўся...

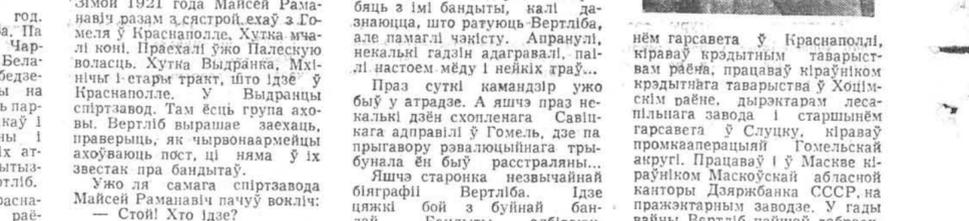
Нем гасарета ў Краснаполлі, кіраваў крэдытным таварыствам раёна, працаваў кіраўніком крэдытнага таварыства ў Хошніцкім раёне, дырэктарам лясніцкага заводу і старшым гасарета ў Слуцку, кіраваў прамаклярацыяй Гомельскай аргіт. Працаваў і ў Маскве кіраўніком Маскоўскай абласной канторы Дзяржаўнага БССР, на працягу гадоў у паштоў добраахвотнікам на фронт, хоць, між іншым, пасля бандыцкай кулі на ўсё жыццё заставіў інвалідам.

30 мая 1951 года ён памёр у Маскве.

Але імя Вертліба не забыта. Яно жывае толькі ў памяці ветэранаў-папалечнікаў мужана чыкіста.

Сёння да нас у музей прыйшлі планеры. Я расказваю іх пра людзей, якія праславілі наш край ў гады рэвалюцыі, і да гэтага становішча Савецкай ўлады. Сярод іных імён называю імя Майсея Раманавіча Вертліба.

М. Мельнікава,
дырэктар Крычэўскага краязнаўчага музея.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

К. Кулакова і І. Ліснэўскі сьмезручым сэрцачным болем гавораць пра тое, што Рускі тэатр БССР, закліканы прапандэгаваць узоры рускай і савецкай класікі і лепшых здычкі сучаснай драматургіі ў рыскавін мастацкай трактоўцы, усё больш апуськае да ўзроўня перадрнай прафэсійнагай трупы, усё часцей знікае крытэрыі і выбірае шлях сумніцельных творчых кампрамісаў. Думецца, што ёсць ус падставы быць трыбу, а не спакойна назіраць, як без творага гарэня і сур'езных пошукаў жыць у Мінску рускай сцэне.

Мы чыкаем, што ў самым хуткім часе і Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, і БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, і Беларускае тэатральнае аб'яднанне, і кіраўніцтва і грамадскія арганізацыі Рускага тэатра выкажуча грунтоўна і прычыноўна па пытаньнях, закранутых у артыкула А. Бутакова і пісьме К. Кулакова і І. Ліснэўскага.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні Беларускае тэатральнае аб'яднанне. Маўчэнне даўнае, бо гаворка ідзе пра адзін з буйнейшых тэатраў рэспублікі, пра немалыя станаўчэнні з адным з самых вопытных тэатраўных калектываў.

Амаль тры месяцы прайшло пасля надрукавання ў нашай газэце (№ 76) артыкула А. Бутакова «Дом без гаспадара». Але пісьмо ветэранаў Рускага тэатра БССР імя М. Горькага К. Кулакова і І. Ліснэўскага — першае разгаванне на яго. Да гэтага часу не казалі свайго слова ні дырэктар, ні артысты і прафэсійнае арганізацыі тэатра, ні Упраўленне па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР, ні БРК прафэсіяна рабніцкай культуры, ні

КАСЬЯ ніткі дажджу губляюцца ў мокрым лісьці, у садзе зямля не паспявае ўвабраць ваду. Павегра насачына вільгацю. Аднастайны шлох/закальхвае, пагане сон, але ў такую золь пачынаюць ныць старыя раны, і яны не даюць заснуць...

Перада мной ляжыць папач пісьмаў і канвертаў. Я іх берагу ўсе. Адрас Іван Мацвеевіч старанна выпісвае лашчонаю. Рука ўжо не такая цвёрдая, як раней, — колькі яму цяпер гадоў, Івану Мацвеевічу? Паўна, пад семдзесят, ён жа старэйшы за мяне. Але ўсё яшчэ не ідзе на адпачынак. Можна, у гэтую хвіліну ён паірае на вуліцу з акна свайго кабінета ў Мінску? Можна ён таксама стомлены і яго абдольваюць успаміны? На іх у Івану Мацвеевіча спаткаліся з ім, Іванам Мацвеевічам Шчыном, Героём Савецкага Саюза? ...Мне доўга вялі лесам. Зямля часам збылася пад нагамі, і я ўяўляў сабе ўсе «выходы» партызанскіх зямлянак, скаваных у лесе на дрыгвінстых балотах. Мы выйшлі на невялікую палану. Насупраць узвышаўся ўзгорак, з яго схілу выступалі дзверы з аглядач. Каля адной мы спыніліся. — Рахманько знік за дзвярыма і адразу ж вярнуўся: «Можна ўвайсці».

Я нагэрава пераваліўся праз парог. Перада мной, крыху нахіліўшы галаву, стаў чалавек у ваеннай форме без патліці і пагонаў, з рамённем праз плечы, з пісталетам на боку. Сур'ёзна твар, іскрастыя вочы, якія ўважліва глядзелі на мяне. Потым ён працігнуў руці: — Дык ты Франц Горак! А я той, хто перадаваў табе зага-

ды ў Мінск. Вітаю, вітаю. Мы абняліся, і Іван Мацвеевіч паказаў на груба збыты стол і драўляныя крэсы. Паказалі чалавек у калятай шапцы наліў у шклянкі гарэлку. Мы моцні выпілі. Рукаві, маршчыністы дзядуля ўсміхнуўся мне і назваўся Фурсам. Іван Мацвеевіч ацікавіў ўмовы жыцця ў Чэхаславакіі, ён распытваў пра жыццё рабочых і земляробаў. Я расказаў пра нашу Мараву, пра вінаграднікі, пшанічныя нівы, дугі, дзе нам, падлеткам, трава была па плечы.

ЛІСТ ІВАНУ МАЦВЕЕВІЧУ

У чэхаславацкай газеце «Рудз права» змешчаны нарыс Яна Свободы пра дружбу двух партызан — беларуса і Цімоў і Чха Франца Горак. Публікуем гэты нарыс у перакладзе з чэшскай мовы.

— Усё гэта цяпер у кішчорках у мяне, — уздыхнуў я. — Хочаш застацца ў райкоме? — пакаціў мяне руку на плечо Іван Мацвеевіч. — Мы шчыбе ведаем, і ты мог бы нам памагчы.

Я пакрыўці галавой. — Мне лепей бы фрыцаў быць. Іван Мацвеевіч на хвіліну задумаўся, потым нешта чарнаю па лістку і падаў Фурсу: — Пачакаеш адказаў! Фурс выйшаў, а Іван Мацвеевіч разгарнуў перада мной карту. Паказаў, дзе размяшчаліся намячкі гарнізоны, дзе вёскі Лагойскага раёна, партызанскія дарогі. Фурс вярнуўся праз гадзіну. Іван Мацвеевіч расчынаў фрыцаў радзёграму і кінуў галавой.

Штаб згодны, будзеш у баявой групе. Спачатку да мяне прыглядзіся. На вільную аперанію чы адважыцца не маглі, але дробныя напады ўдаваліся. Я добра ведаў нямецкія парадкі і звы-

чайна мог правільна адгадаць наперад усе дзеянні фашыстаў — гэта нам памагала. З вясак прыбывалі ўсе новыя і новыя людзі. Удалося нам і збор ішла маля сабраць. Аднойчы Грыша Балаянкі сказаў мне: — Ты зараз жа павінен выехаць да Івана Мацвеевіча. Прывітаўшыся, Іван Мацвеевіч адразу ж запытаў: — Група разрасталася, вырашана ўтварыць атрад. Каго б ты хацеў за камандзіра? Я назваў два-тры прызіванні. Іван Мацвеевіч пакрыўці гала-

вай і засмяяўся: — Хады са мной! Каля зямлянкі стаяла група хлопцаў-партызан. — Прадстаўляю вам камандзіра новага атрада «Спартак» — абраны Іван Мацвеевіч і выштурхнуў мяне наперад. У той жа момант мяне схалілі і падкінулі ў гару.

Я часта заходзіў да Івана Мацвеевіча, звычайна з рапартам за тыдзень. Яго парадкі, заўвагі, расказы былі для мяне надзвычай каштоўныя. Ён быў не толькі салдат, але і вопытны палітычны кіраўнік і псіхалаг. З яго дапамогай я шмат што хутчэй разумеў. Я прывык да яго царпільна ўважлівасці. З часам я распазнаў і яго замяшчэнне да прыроды. Ён умеў навадыць усё, што расло ў лесе, а мяна застудзілі і нехта пакараліся, што і глытка самагонкі намя. Іван Мацвеевіч узяў ланатку, расказаў снег і нарэва нейкай травы. Згатаваў на ёй чай і напай нас. Мы выпісаліся,

і хваробу як рукой зняло. Нека пасля гутаркі са мной у райкоме ён паклікаў мяне прагуляцца па лесе. — Я вычунаны будз пакаціць вас, Франц, — сказаў ён. — Выбралі мяне намісарам брыгады.

Мы доўга тады засядзеліся на тоўстым сасновым пні. Іван Мацвеевіч вярнуўся ў раён незадоўга да вызвалення Мінска. А як толькі Чырваная Армія ўвайшла ў горад, для яго знайшлася іншая праца, а я разам з нашымі салдатамі, скіраваўся на радзіму.

Каб не тая падкладная міна пад Странковым, быў бы з мяне мужык хоць куды. Эх Іван Мацвеевіч, дзякуй за твае лісты. Яны заўсёды абуджаюць добрую думку, што дружба ператрымае і час і адлегласць. Але мне сумнавата без жывой гутаркі і табой. Пасядзець бы зноў так на пні ці ў зямлянцы — хоць у думках. Бачыш, я хацеў табе сёння напісаць ліст. Але з абубай у мяне неладзі — хапае толькі на пару слоў, памадаць табе ўсёго найлепшага. Зайздорну, што ў цябе многа працы, дзесяці якой ты ўсё адкаляваеш лічынне ў Карлавых Варах. Траба, відаць, мне выбрацца да цябе...

Дождж уціх, і ў сад заблукалі промні вяснянкі сонца. Можна, мне яшчэ пашнуць паказаць калі-небудзь Івану Мацвеевічу мяне ружы і вінаградныя лозы, якія я сам вырасіў, пашнацца яго чарачкай чырваната. Хаду гатага, як кажуць, усёй душой...

Са слоў Франца Горак запісаў Ян Свобода. Пераклад з чэшскай А. МАЖЭКА.

ПЕСНЯ СОЛЬБЕРГ.

Фотаздымак Э. ТРЫГУБОВІЧА.

У ПАПЦЫ «ВАН-ГЕКЕРЭН-ПУШКІН»

У старажытны, вузкім, як лаза нажа, лаваўку Гага (звышшаецца чырвоны цагляны будынак. Пазалочаная шыльда ля ўваходу паказвала: «Дзяржаўны архіў Нідэрляндаў»). Тут, у стражніцкай зале са скляпеннямі, сівалася стары і студэнты ў вельветавых куртках, схіліўшыся над пыльным архіўным папкам, вышучвалі шымаўляючую гісторыю папачынаў пачынаў. Мне ў архіў Нідэрляндаў прывало ішае — любіць да Пушкіна. Гэты адрас не з'яўляецца выпадковым: як вядома, заабыта Пушкіна, французскі маракіст Дантэс, быў усмоўлены галандскім пасланікам у Санкт-Пецярбургу баронам ван Гекерэнам і напіў яго прозвішча. Можна ў архіве захаваўся калі-небудзь дакументаў таго часу?

І вось перада мной папка з кароткай папачкай на вокладцы «Ван Гекерэн-Пушкін». Той-ся, упрыгожаная старадаўнімі гербамі папера — запісанне галандскага міністра замежных спраў у сувязі са «канцэртнай нідэрляндскай пасол. Афіцыйнае данясенне галандскага пасла ў Санкт-Пецярбург пра гату дзель. Вырваныя са шпіта, тапонка спісанна архіўна — просьба Дантэса хутчэй прадставіць яму галандскае паддзяства. Нарэшце, пільна самага ван Гекерэна міністру ланімае спраў Галанды барону Верстолю ван Сулену — пісьмо, напісанае праз некалькі дзён пасля заабыта Пушкіна.

У той час, калі пісалася гэтае пісьмо, Расія была ахоплена найважнейшым смуткам у сувязі са смерцю і цудоўнага паэта. Але дарэмна было б шукаць хоць слова шкадавання ў пасланні барона! Спісанна дыпламаты «які рабў кар'еру» ў Расіі, убаўчы ў пісьмо Пушкіна толькі «свецкі скандал», які мог адбыцца адбыцца на яго будучыні. Усё амест пісьма, што займае некалькі старонак, аэвдзіцца да аднаго — да імкнення абяліць сьце і свайго прыдмага сына Дантэса, пераканаць міністра, што Дантэс «не мог забрэй інаш». Гісторыкам неабержна даказана, што непапраўнай прычынай дуалі паміж Пушкіным і Дантэсам з'яўляўся брудны пасквіл, выдуманна Дантэсам з дапамогай Гекерэна. У сваім пісьме Гекерэн спрабуе давесці, быццам ён наогул не

мае адносіны да дзель. Гага — нагляднае сведчанне дурнаснасці чалавеча, які актыўна ўдзельнічаў у іканаўні вядлікага рускага паэта.

Шкава, аднак, што тады ж, у 1837 годзе, у галандскім пасольстве ў Санкт-Пецярбургу быў чалавек, які знайшоў у сабе мужнасць, насуперак Гекерэну, шыра і сумленна далажыць аб адарні ван Сулену. Гэтым адвадатарам быў П. Г. Гервер, сакратар пасольства Нідэрляндаў у Расіі. Яго пісьмо таксама захоўваецца ў архіве. Галандскі дыпламат адзначае, што ў пецярбургскіх салонах яго адзельнае «адсутнасць далікатнасці ў адносінах да таго, што звязана з дуэлю і паярэдзімі падзеямі». Тлумачыць прычыны іканаўня паэта, Гервер іша, што «поўныя бласкушасці іканітыя намякі — намякі, якія заўсёды адрававаліся Пушкіным высокапаступальным асобам, якіх ён выкарыстаў, стварыў Пушкіну шматлікіх і моцных ворагаў» і што ворагі гэтыя, чым ён, былі звязаны з высокапаступальнымі асобамі і адрэзаны вельмі шматлікімі прыхільнікамі. Ён было пільна ўжыць сваю сладу, таму што амест твораў Пушкіна даваў важкі падстаў для даносаў з боку яго ворагаў.

«У яго вельмі шмат твораў — як у вершах, так і ў прозе, — працягвае галандскі дыпламат, характарызуе А. С. Пушкіна як паэта — Асабліва цікава «Цыгане» — лёгкая паэма, якая з'яўляецца шэдэўрам Пушкіна і якую рускія лічаць дасканалам узорам галандскага жанру... На думку літаратараў, яго стыль бліскучы, чысты, лёгкі і зграбны. Будучы геніяльным чалавек, ён здолеў засвоіць прыгожасць розных жанраў. Ён, лічуні, стаіць на чале гэтай школы ў Расіі, ніхто з паступальнаў якой да гэтага часу не дасягнуў дасканаласці настаўніка». Гервер, насуперак Гекерэну, указвае, што прычынай гібель Пушкіна з'яўляўся іканаўня паэта і што пераважна частка рускага грамадства алтанвае смерць Пушкіна, як «непапраўную нацыянальную страту».

Пісьмо галандскага дыпламата, якое захоўваецца ў дзяржаўным архіве Нідэрляндаў, — яскравая старонка пушкініаў. Юры КАРПЛАУ, карэспандэнт ТАСС.

ГОСЦІ МІНСКА

Гэта было ў маі 1963 года. У канцэртнай зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі ўпершыню зачуў арган. Яго «хросніны» стаў чэхаславацкі піяніст Ірны Райнбергер — прадстаўнік фірмы, якая змяніла адзін з самых вялікіх у нашай краіне музычных інструментаў.

16 снежня. Ірны Райнбергер зноў даў канцэрт у Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У першым аддзяленні прагучалі творы Эрбаха, Любена, Залцэра, Рагера, у другім — Франка, Хіндміта, Энка. Слушачы вельмі цікава прынялі чэшскага мастра. Чатыры разы артыста выклікалі на бісе.

На здзіум — Ірны Райнбергер за арганам.

ДЫАЛОГ СУСЕДЗЯЎ

Некалькі гадоў назад на старонках польскага друку, а сабліва музыкальнага часопіса «Рух музычны», пачалі з'яўляцца артыкулы, якія расказваюць аб дасягненнях сучаснай беларускай музыкі.

Польскія чытачы і аматары музыкі з вялікай цікавасцю знаёміцца з беларускай музыкальнай культурай, а жыццём музычных цэнтраў Беларусі, асабліва яе сталіцы Мінска, з дзейнасцю Вялікага тэатра оперы і балета ў Мінску.

Вялікую ролю ў папулярызацыі сучаснай беларускай музыкі ў нашай краіне маглі б адыграць асаблівыя кантакты беларускіх кампазітараў з польскімі. Так, напрыклад, візіт у Польшчу Генрыха Вагнера, яго сустрэчы з польскімі кампазітарамі, выканаўцамі і дырыжорамі са звычайнаў росту чыкавасці да яго творчасці. Польскі дырыжор Уладзіслаў Кабалёўскі выканаў два творы Вагнера — кантату «Вечна жыўныя» і сюіту з балета «Святло і цені» ў некалькіх польскіх філармоніях, у тым ліку ў Любліне, Кельцах і Шчэціне. Не выключана магчымыя выданні гэтых твораў у Варшаве.

Але гатага мала. Мы хочам мець усабаковае ўяўленне аб беларускай музыцы, бо дружалюбны і добрасуседскія адносіны паміж нашымі народамі неляга ўваць сабе без пастаяннага мірал Пры Рэйс. На ёй наогул давалі правільна паказаны атлантычны акіяна, берагі Еўропы, Афрыкі і Амерыкі. На карце атлантычнага акіяна берагі Антартыды, якая была адкрыта, як вядома, у 1820 годзе. Камандзір Антартыды вельмі падрабязна апісаны на другой карце, датаванай 1831 годам, з'яўляючыся адной з'яўляюцца французскіх матэматык Арон Фін. Як Фін, так і Пры Рэйс указалі, што яны сілкі гэтыя карты на аснове папярэдніх дакументаў, якіх пазней былі збудлены.

Дапамагчы гэтых карт здзіўляю ачыны. Асабліва такая дзіўна, некаторыя вяршыні Антартыды, якія на карце Пры Рэйса значацца астравы, сапраўды аказаліся астраві. Цэлая серыя сейсмічных стандаў у раёне Зямлі Каралевы Мод дазволіла выявіць, што пад глыбінным пластом ільду падножа гары сапраўды ажурна з усіх бакоў водаў. Гэта прычына выказвае ашаламляльнае меркаванне аб тым, што карта Пры Рэйса, як і карта Фіна, сілазася на тую з'яўляюцца на іх географію не мелі ў сваім распарадкі сучас-

САМААБМАН ЦІ СЕНСАЦЫЯ?

«Выяўленне і тлумачэнне дзюх старадаўніх карт прымушае зрабіць неадгодны вывад аб тым, што некалькі тысяч гадоў назад існавала невідомая цывілізацыя. Яна была настолькі развітая, што стварыла карты злімнага шара, на якіх значацца не толькі абзеве Амерыкі, але і Антартыда, якую мы «адкрылі» толькі ў XIX стагоддзі», — так пачынаецца сенсацыйны рэпартаж Піцера Томпкінса ў што тыднёвіку «Эўропее». Аўтар расказвае аб выніках даследаванняў, якімі займаецца ўжо больш 10 гадоў група амерыканскіх вучоных.

Што тыднёвік публікуе дзве карты, атантычнасць якіх пацвердзілі і бібліятэка Кангрэсу ЗША і Амерыканскае географічнае таварыства. Адна з іх, датаваная 1513 годам, зроблена на снурх газеті. Аўтарам яе з'яўляюцца турэцкі ад-

мы навукоўцы сроднаў, перавалены з дакументаў старажытнай цывілізацыі, што перадаваліся з пакалення ў пакаленне і адносіцца да перыяду, калі Антартыда яшчэ не была пакрыта ледам. Гэтыя цывілізацый дасягнулі незвычайна высокага ўзроўню развіцця ў галіне навукі, у прыватнасці, у матэматыцы. На самай справе, усё вядомае географічнае дакументаў, якія адносіцца да гістарычнага перыяду і папярэднічаюць толькі што адкрытым картам, цалкам ігнаруюць існаванне Антартыды і даюць вельмі прыблізнае ўяўленне аб амерыканскім кантыненте. Як маглі два картографі XVI стагоддзя выявіць і ўказаць на ўсіх падрабязнасцях дэталі, якія вылучены толькі зараз з дапамогай электронна-вылічальных машын, радару, паветранай зрабарты, сейсмічных хваляў, лідаролаў і штучных спадарожнікаў Зямлі?

Дж. ВІЯРЭЛА, (ТАСС), Рым.

НЕ ТЫПОВА!

На брытанскіх астравах толькі ў адной вёсцы існаваў пісьмо. Гэта вёска існавала ў Расіі. Яе пісьма была заабыта па распаўсюджанні ўлад 60 гадоў назад у пакарэнне жыццёвага за злоўжыванне спіртным.

Забораў дэбярэ-раёна стравіла сьле аднаго, большасць выхараў і лаваз супраць адкрыцця пісьмо, наб'яваўшы сваю «хрышчавасць». Між іншым, непісьмачыні яны так і не сталі. Па індэксаванні выхараў існавалі сям'і ахротна існавалі пісьмо і сувельны вёсцы, хоць для гэтага ім даваліся рабін толькі ў адной канец пісьмачыні прагучу.

Алег ПІВАРАУ, карэспандэнт ТАСС, Лондан.

ДАРАГІЯ ТАВАРЫШЫ!

ПРАДПРЫЕМЦЫ СУВЯЗІ З 15 ПА 24 СНЕЖНЯ ПРЫМАЮЦЬ НАВАГОДНЯ ВІНШАВАЛЬНЫ ТЭЛЕГРАМЫ ПА ЛЮГТОМА ТАРЫФУ — У ДВА РАЗЫ ДЗЕШАВЕЙ, ЧЫМ ЗВЫЧАЙНА.

ДА 24 СНЕЖНЯ ПРЫМАЮЦЬ ВІНШАВАЛЬНЫ ТЭЛЕГРАМЫ З ТЭРМІНАМ УРУЧЭННЯ, УСТАНОВЛЕННЫМ АДПРАЦІКАМ ТЭЛЕГРАМЫ. Пасляеяві навагодня вшанаванні з дастаўнай на мастацкіх тэлеграфных бланках, карыстаюцца спецыяльнымі паштоўкамі.

АДПРАЦІКА ВІНШАВАЛЬНЫ ТЭЛЕГРАМЫ, ПІСЬМЫ І ПАШТОУКІ ЗАДЗЯ. Не адкаладайце адпраўку вшанаванні на апошнія перадсвятковы дні: прадпрыемствы сувязі з прычыны вятняй перагрузкі гатуюць сваё свабоднае дастаўку тэлеграм, пададзеным непіравадзі сята, не могуць.

СПЯШАЙЦЕСЯ ВІНШАВАЦЬ ВАШЫХ РОДНЫХ, СЯБРОУ І ЗНАЕМЫХ З НАДЫХОДЗЯЧЫМ НОВЫМ ГОДАМ! Міністэрства сувязі БССР.

ЯГО ЗАВУЦЬ МАЛАНКА

Невясомі, хударлявы, з доўгімі валасамі, у круглых акуларах, з-за якіх выглядаюць дробныя вочы, ён, падобны на дэкаратыўна «хатняга» вынаходніка. Яго з'яўляюцца прызвішча Зібенс. У перадавае з латышскай мовы гэта значыць — Маланка. На дзёна ўдзельна прызвішча для чалавека, які трымае ў руках поўныя. У Віліні Зібенс радкая прафесія — мастак па металу. Пры дапамозе аўтагеннага разнакі і малатка ён ператварае кавалкі металі або жа-лёзу ў творы мастацтва.

Гэтая радкая прафесія мае старадаўнія традыцыі. Толькі раней, калі не было аўтагену і метал разгаравалі на гарніле, яна мела іншую назву — коўшчык, каваль. І хто яго ведае, як называлі людзей, якія ўмелі абыходзіцца з распаленым металам, у дзяржаве Уру, якая існавала за тры тысячы гадоў да новай эры. Вядома толькі, што такія людзі былі. Віліні, дыпломная работа якая ў Рэйскай акадэміі мастацтваў прысвечана гісторыі мастацкага каванія ў Латвіі, расказваў мне, што да XII стагоддзя на яго радзіме была шырока распаўсюджана

ны каванія і літвя ўпрыгожанні з металу, якія мелі нацыянальны характар і нацыянальны спосабы вырабы. У апошнія стагоддзі пераважалі залатая і срэбравая чаканка і каваніе ў духу Заходняй Еўропы. Але потым і гэтыя рамеснікі заабыліся. Існавалі толькі асобныя майстры, з лініі бесперапыннага лішня не было.

У трынаціты гады нашата стагоддзі азылі з такіх майстроў Галізі цудоўна выкаваў жалезную браму ў Палаты прэзідэнта. Ён пачаў гадоў дзясны назад, не пачынаўшы пасты сябе вучыць. Вынаваў у буржуазных традыцыях, стары мастак раўніва ўтойваў свае сакрэты ад чаладзікаў. Чалавекам зусім інашага складу быў баякка Вілініс. Разам з некалькімі сябрамі па Акадэміі мастацтваў у трынаціты гады ён вырашыў адрабіць народнае традыцыі. Сын, які хлосчыкам, прыходзіў у майстэрню, прыглядаўся да дакладных рухаў баяккі. Потым Вілініс закончыў школу прыкладнага мастацтва, служыў у арміі і з 1957 года пачаў працаваць разам з баяккамі, якія яздую па паёра, пакінуўшы пасля сябе таленавітага вучня і паслядоўніка.

На першых вучня Зібенсы пачалі лічыць мэтазлучна, а зварэвалі іх не ўмелі: атрымавае швар-

толькі ажыўляюць скульптуру. З'яўляюцца адзіныя... Работа ў Вілініс тонкая і ў пераходзіць у літаратурнае ўсё слова. Ён іны раз мае справу з металічкімі лісткамі ў 0,8—1,2 міліметра таўшчыняю. І можна сабе ўявіць, наколькі дакладна павінен быць руці майстра, у якіх ён трымае звычайны аўтагенны разнакі і давалі някі молат, даражы, заўсёды адзі і той жа.

Уласна, тое, што ён робіць, ужо неляга назваць народным мастацтвам. Ды і сам Вілініс далявае не смагаў; заабыта аказвае, і ўсё-такі вытокі яго творчасці ў нацыянальных традыцыях, у тых самабытных вырабах, якія існавалі ў Латвіі да XII стагоддзя і крупнікам заабыліся пазней. Самародкі з народа ажыўлялі новыя ізы старой тэхнікі. Як сказаў Вілініс, старажытныя здаліся раскрыць прыгожасць металу, а яго справа — працягвае дасягнуць імі на больш высокім узроўні.

Гэта яму ўладна, Надаўна ён «вонайшаў» шво. Тое самае шво, якое заўсёды застаецца на метале пасля зваркі або рэзкі. Звычайна яго заадываюць, шліфуюць, каб не выдзялялася на гэтым вырабе. А Вілініс вырашыў ператварыць няроўнасці ў дэкаратыўны элемент. Ён пакілае незаабыта швы, якія вылучаюцца сродка, ён іх прадчыніў і плануе, узяўшы сабе гатовую фігуру, Бадай, у шваккай практыцы да яго ніхто так не рабў...

Цяж мастацкай апрацоўкі металу кабіната «Максла», дзе Вілініс прычыне брыгадзірам каваль і дзе робіць чыстае ружаў пачынаючы ад іголак і канчатковыя вельмі дробныя мануфактурныя вынавае розныя заказы. Камерыйнае прадпрыемства, якое з'яўляецца б, пакілае мала месца для творчасці. Завалае б... Брыгада Зібенс атрымавае ад мастака задуму, потым сама робіць аскі і шукае матэрыял для ажыўляюцца ізы. Гэта можа быць не толькі метал, але алюміній, жалеза — любы метал, які падаляцца каванію. І менавіта таму, напэўна, што тут шырока прастора для пошукаў, у брыгаду Вілініс даўчы малазныя хлопцы — выпускнікі школы прыкладнага мастацтва. Яны не хочыць штампаваць значкі, хоць там работа і чыснейшая і не менш апаацаваца. Яны хочыць вучыцца і вынаваць. Самы старэйшы член брыгады — равенск Вілініс — яго сябар Гунар Зібенс, астаўня і намага малазайшыца. Тут жа працяе малазайшыца брат Вілініс, 23-гадовы Роберт. Ші прычыне ён майстэрства Зібенскаў? Я запытаўся аб гэтым у старэйшага.

— Сам хлапец яшчэ не вырашэ, а я не хачу настайваць. Рабумее, гэта работа забірае рабэ ўсёго, без астатку. Так адказаў мне Зібенс. А. АРХІПЕНКА, карэспандэнт АДН.